

*Stichting Erfgoed Goirle
"De Vyer Heertganghen"*

BELEIDSPLAN

2023 - 2028

Het nieuwe ontwikkelt zich zelden of nooit uit het niets, maar uit het oude dat zoekend en tastend een nieuwe vorm en betekenis krijgt

Goirle, maart 2023

Inhoud

1	Huidige situatie erfgoedbeheer (2023)	3
1.1	Het ontstaan van het heemerf aan de Nieuwe Rielseweg	3
1.2	Het heemerf	4
1.3	De museumcollectie	4
1.3.1	Samenstelling van de collectie:	4
1.3.2	De permanente expositie	5
1.3.3	Opslag/depot	5
1.3.4	Educatie	5
1.3.5	Openingstijden en bezoekers	6
1.4	Documentatiecentrum en archief	6
1.5	Activiteiten voor en door leden	6
2	Erfgoedbeleid	7
2.1	Doelstellingen	7
2.2	De financiën van de kring	7
2.3	Beheer en onderhoud van het erf en de opstallen	8
2.4	Beheer en expositie van de museumcollectie	8
2.5	Documentatie en archivering	8
2.6	Overige heemactiviteiten	9
2.6.1	Werkgroep Tentoonstellingen	9
2.6.2	Werkgroep “Rond de Schutsboom”	9
2.6.3	Werkgroep Nieuwsbrief “Heemberichten”	9
2.6.4	Werkgroep Lezingen en Excursies	9
2.6.5	Werkgroep Heemreizen	9
2.6.6	Werkgroep Driekoningen zingen	10
2.6.7	Werkgroep Kerstviering	10
2.6.8	Werkgroep Website	10
2.6.9	Werkgroep Heemerf en -tuin	11
2.6.10	Werkgroep Monumentenzorg	11
2.6.11	Nieuwe activiteiten	11
2.7	Organisatie en bestuur	12
2.7.1	Interne Communicatie	12
2.7.2	Externe samenwerking	12
2.7.3	Samenwerking met de gemeente	13
2.7.4	Ledenwerving	13

1 Huidige situatie erfgoedbeheer (2023)

1.1 Het ontstaan van het heemerf aan de Nieuwe Rielseweg

De Stichting Erfgoed Goirle “De Vyer Heertganghen” is in 1949 begonnen als *Heemkunde Kring Goirle* en maakt sinds 1950 deel uit van het Brabants Heem. Na een aarzelend begin van de kring wordt in 1954 de naam veranderd in *Heemkundige Kring “De Vyer Heertganghen”*, een verwijzing naar de vier Heertganghen (buurtschappen) die vanouds Goirle vormen: 't Ven, Abcoven, Dorp en Kerk. Het verenigingsleven bloeit doordat tal van heemkundige activiteiten worden ontplooid:

toponiemenonderzoek in het Tilburgse gemeentearchief, verzamelen van oude gebruiksvoorwerpen, opzetten van een bibliotheek, heemkundig onderzoek. De kring beschikte nog niet over een eigen onderkomen. Er werd vergaderd en bijeengekomen bij de leden thuis of in het café Hof van Holland. De bestuursvorm wordt van een vereniging omgezet in een stichting. De stichting heeft begin jaren '60 't Smiske aangekocht, een oud wevershuisje aan de Nieuwe Rielseweg. Na een verbouwing en opknappbeurt door de heemleden zelf biedt het een thuisbasis, zeg maar een heem, aan de Goirlese heembeoefening. De burgemeester opent in 1962 het nieuwe onderkomen.

De gemeente benutte de mogelijkheid om twee leegkomende panden naast het Smiske aan de Nwe Rielseweg aan te kopen om die te verhuren aan de heemkundige kring (1972). In die twee panden kon het beoogde museum worden ingericht.

De heemkundige kring wist beslag te leggen op een oude langsdeelschuur in Rijen. De schuur was oorspronkelijk in Bavel - in 1693 - als schuurkerk gebouwd. Een aantal enthousiaste leden brak de schuur ter plekke af. De gebinten werden overgebracht naar Goirle en vormden de basiselementen van een nieuwe schuur die achter het Smiske door leden van de kring in 1973/74 eigenhandig werd opgebouwd.

De schuur zou gebruikt gaan worden als expositieruimte, museumruimte voor oude landbouw-werktuigen, theaterplaats voor openluchtspelen, ontmoetingsruimte voor verenigingen en groepen, met een bescheiden mogelijkheid tot het nuttigen van streekeigen gerechten, zoals bv. die bij een Brabantse koffietafel.

Met het plan om het terrein rond de schuur te beplanten met een flora, kenmerkend voor het typisch oude Kempische landschap, ontstonden de eerste contouren van het heemerf aan de Nieuwe Rielseweg.

Het heemerf kreeg door de inspanning van eigen heemleden, in samenwerking met de gemeente, verder gestalte door inrichting van de twee panden als museum, restauratie van het Smiske en inrichting als wevershuisje, bouw van het Pleehuis, bouw van een karloods, aanleg van een heemtuin met een bijenstal, aanleg van alle technische installaties en het aanbrengen van plaveisel op het erf.

Figuur 1 Het aanzien van Heemerf De Schutsboom langs de Nieuwe Rielseweg

Op 25 juni 1977 kon het resultaat met enige trots aan de Goirlese bevolking worden getoond.

Met de bouw van een tweede karloods in 1999 werden de bouwactiviteiten afgesloten en had het heemerf zijn definitieve indeling, d.w.z. tot de herinrichting van het Molenpark in 2015.

Een van de uitgangspunten hierbij was het heemerf meer te betrekken bij het Molenpark. Dit is ondermeer geprobeerd door het zicht op het heemerf te verbeteren door karloods B te verplaatsen en de beplanting minder dicht te maken. Tevens is het heemerf meer toegankelijk gemaakt voor het publiek door tussen park en heemerf een grote poort te maken waardoor

mensen worden uitgenodigd om het erf op te lopen.

In 2016 is het rieten dak van de heemschuur vervangen. De financiering hiervoor bestond uit een derde deel donatie door een heemlid, een derde deel vanuit de spaartegoeden van de

heemkundekring en een derde deel subsidie door de gemeente. De gemeente heeft als eigenaar van het pand de leiding bij de uitvoering van het project op zich genomen.

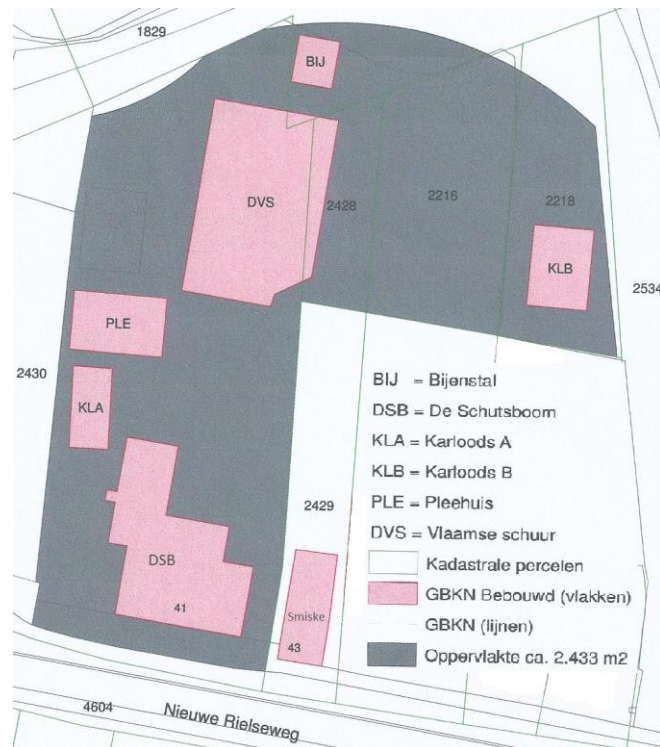
In 2020 is een fusie tot stand gekomen tussen de *Stichting Steengoed* (monumentenzorg) en de *Heemkundige Kring*. In navolging van het advies van Brabants Heem om de term Erfgoed meer te gaan voeren, is de naam van de nieuwe stichting, na een peiling onder de leden, vastgesteld als *Stichting Erfgoed Goirle "De Vyver Heertganghen"*. De Statutenwijziging is op 23 januari 2020 bij notaris Smeets en Weijmer als acte gepasseerd.

Het voorafgaand overzicht laat zien dat de groei van het heemerf tot wat het nu is, het resultaat is van een langdurig samenwerkingsverband tussen de gemeente en de heemkundige kring. Steeds heeft de gemeente op geëigende momenten een bijdrage geleverd aan de totstandkoming ervan. Zo leverde de gemeente het houtwerk voor de opbouw van de heemschuur in 1972 en werd in 1974 het aanbrengen van het rieten dak op 't Smiske gesubsidieerd.

1.2 Het heemerf

In de kadastrertekening (Figuur 2) die naar aanleiding van het nieuwe huurcontract met de gemeente is gemaakt, zijn de museale onderdelen van het heemerf aangegeven:

- een authentiek *wevershuisje*, "Het Smiske" genoemd, waarvan het voorhuis is ingericht als woning en het achterhuis als tentoonstellingsruimte. De tentoonstelling geeft een overzicht van de geschiedenis van de textielindustrie in Goirle en een presentatie over de verschillende fasen in de textielfabricage van vezel tot weefsel;
- een museum of oudheidkamer in een deel van heemhuis "De Schutsboom" aan de Nieuwe Rielseweg met een permanente tentoonstelling, waarin elementen uit de wordingsgeschiedenis van Goirle alsmede de ontwikkeling van de cultuur van het dagelijks leven worden gepresenteerd;
- een langsdeelschuur met oude landbouwwerktuigen en gereedschappen voor diverse ambachten;
- twee karloodsden voor de berging van historische karren en landbouwmachines;
- een heemtuin waarin keukenkruiden, medicinale kruiden en planten die verfstoffen of andere nuttige stoffen leveren, een plaats hebben en
- een bijenstal.

Figuur 2. Plattegrond heemerf na de herinrichting Molenpark 2015

1.3 De museumcollectie

1.3.1 Samenstelling van de collectie:

De museumcollectie is nu onderverdeeld in de volgende thema's:

1. Historie van Goirle van prehistorie tot ca 1800: prehistorische grafheuvels, middeleeuwen, thuisnijverheid textiel en kaatsballen (ballenfrutten)

2. Historie 19e eeuw en eerste helft 20e eeuw (middenstand, ambachten)
3. Wereldoorlog II
4. Devotionalia
5. Onderwijs
6. Gilden
7. Kleding/poffers
8. Landbouwwerktuigen
9. Kunst (schilderijen van lokale schilders, vaandels, vlaggen, beelden, tekeningen, glas in lood)

De kring ontving in de loop der jaren een aantal voorwerpen die gerekend mogen worden tot de categorie “Kostbaar Erfgoed”. Enkele voorbeelden:

- Wijlen pastoor Hexpoor schonk een kostbare zogenaamde “Lengtemaat van Christus”, waarvan er in Nederland nog maar 20 exemplaren aanwezig zijn.
- De gemeente schonk een boomstamput (2008), opgegraven bij de aanleg van de Rillaersebaan.
- De kring ontving een glas-in-lood-jubileumraam van de firma van Peijnenburgs Weverijen.
- Het beeldje van de ballenfrutter en het ballenfrutter gereedschap.
- De fusilladepalen van de vijf gijzelaars die in 1942 in de Rovertse bossen zijn gefusilleerd.
- De maquette van de grafheuvels op de Regte Heide (190 x 210 cm).

1.3.2 De permanente expositie

De museumvoorwerpen worden tentoongesteld in de verschillende gebouwen op het heemerf. Wat wij het museum noemen is de permanente expositie van voorwerpen in gebouw “De Schutsboom” (Nieuwe Rielseweg 41). Hier vinden we voorwerpen over de oude geschiedenis (vóór 1800) en de recente geschiedenis (na 1800). Van de recente geschiedenis zijn een aantal perioden/thema’s speciaal uitgewerkt: de ballenfrutter, de tweede wereldoorlog, het religieuze leven (devotionalia), verenigingsleven (gilden), kleding (poffers) en onderwijs (basisonderwijs). In het wevershuisje ‘t Smiske (Nieuwe Rielseweg 43) is het voorhuis ingericht als ruimte waarin een thuiswever met gezin woonde. In het achterhuis is een tentoonstelling ingericht over de textielindustrie in Goirle, van thuisweverij naar fabrieken (opening is 2014).

In de heemschuur zijn voorwerpen uitgesteld die te maken hebben met de landbouw (dorsmachine, kafmolen, ploegen, eggen, tuigage voor paarden en allerlei ander klein gereedschap) en een aantal ambachten/beroepen (smederij, schoenmaker, timmerman, rietdekker...). Ook is er een hoek ingericht voor de huishoudelijke taken (koken, wassen...) en staan er een aantal kerkbanken en bidstoelen die refereren aan de oorspronkelijke functie van de schuur als schuilkerk.

1.3.3 Opslag/depot

Naast de tentoongestelde voorwerpen zijn er nog talrijke voorwerpen opgeslagen op de archiefzolder, de zolder naast de potstal en de zolder boven het pleehuis. Deze verzamelingen worden aangesproken bij het inrichten van thematische tentoonstellingen, bijvoorbeeld over onderwijsmaterialen (wandplaten e.d.), documenten (bijv. oorkondes), schilderijen (o.a. Willy van Rooij), vaandels...

1.3.4 Educatie

Een van de doelstellingen van de stichting is de jeugd laten kennismaken met de geschiedenis van Goirle en belangstelling opwekken voor erfgoed, materieel en immaterieel. We zijn daarom blij met de samenwerking die er is met een aantal scholen en doen ons best ook de andere scholen voor erfgoededucatie te interesseren. De mogelijkheden zijn: het ontvangen van groepen op het Heem met een schrijf-/rekenles voor groep 3/4 en voor groep 6/7 een rondleiding over het heemerf met bijzondere aandacht voor de leefomstandigheden van een thuisweversgezin. Ook zijn er mogelijkheden voor gastlessen over de geschiedenis van Goirle eventueel gecombineerd met een excursie naar de grafheuvels op de Rechte Heide.

1.3.5 Openingstijden en bezoekers

Het museum is in de zomermaanden (april - oktober) geopend op de eerste en derde zondag van de maand van 14.00 tot 16:30 uur. De toegang is gratis.

Rondleidingen voor groepen worden gegeven op afspraak waarbij uitgegaan wordt van een tarief van € 3,50 pp en een minimumprijs van € 20,- per groep. Voor koffie/thee wordt € 1,50 pp in rekening gebracht. Voor scholen geldt een aangepast tarief.

Op de donderdag- en zaterdagochtend, de vaste dagdelen waarop de vrijwilligers actief zijn op het heem, zijn belangstellenden welkom. Als uitnodiging aan bezoekers van het Molenpark wordt dan de grote poort tussen park en heemerf opengezet.

1.4 Documentatiecentrum en archief

Het uitdragen van de erfgoedgedachte is de kerntaak van een heemkundekring. Het gaat daarbij om materieel en immaterieel erfgoed. Beschrijving van de lokale geschiedenis aan de hand van voorwerpen, documenten, afbeeldingen, verhalen, tradities en de archivering van deze erfgoed informatie zijn de belangrijkste werkzaamheden van heemkundigen.

Ons documentatiecentrum /archief van de Heemkundige kring is gehuisvest op de zolder van heemhuis *De Schutsboom*. De zolder is opgedeeld in een werkruimte voor de vrijwilligers en de archiefzolder met rekken voor archiefdozen, documenten, tijdschriften, boeken, mappen, e.d.

In het documentatiecentrum zijn de volgende informatiebronnen te vinden:

- Boeken met informatie over Goirle en omliggende gemeenten
- Tijdschriften en kranten uit Goirle en omgeving (Goirles Belang, Goirle Nieuwsblad etc.)
- Documenten uit gemeentelijke archieven (kaartmateriaal i.v.m. ruimtelijke ordening...)
- Archieven van verenigingen (sport, harmonie, toneel, jeugd, scouting)
- Foto's van allerlei gebeurtenissen
- bidprentjes
- diversen (verslagen, beschrijvingen, egodocumenten, diploma's, ...)
- vlaggen en vaandels van (vak)verenigingen

Veel van het materiaal is afkomstig van mensen die hun zolder (zolder van hun ouders) opruimen.

Het documentatiemateriaal wordt gebruikt bij het opzetten van tentoonstellingen, zoals in 2015 de tentoonstelling over de eerste wereldoorlog *WO I, van twee kanten bekeken* (in samenwerking met Heemkundekring Poppel), het maken van (foto)boeken, het schrijven van artikelen voor de website en onze periodiek *Rond de Schutboom*, het geven van adviezen voor landschapsbeheer, straatnamen, stamboomonderzoek ...

Het documentatiecentrum heeft ook materiaal kunnen leveren voor een dementieproject waarbij een *geheugenkoffer* is gemaakt met voor oudere Goirlenaren allerlei herkenbare zaken (foto's, verhalen, voorwerpen).

Met dit soort activiteiten wil de heemkundekring dienstbaar zijn aan de Goirlese gemeenschap, d.w.z. gemeente (adviezen bij keuze van straatnamen), organisaties (achtergronden over cultuur historische waarde van gebouwen en landschappen) en privépersonen (genealogie, fotomateriaal, bidprentjes). Een bijzondere serie katernen is uitgegeven in het kader van Goirle 200.

Daarnaast publiceren we in lokale media en op onze website over heemkundige zaken.

1.5 Activiteiten voor en door leden

Specifieke activiteiten voor de leden zijn:

- de uitgifte van het tijdschrift "Rond de Schutsboom", 3x per jaar, sinds 2021 in kleur;
- lezingen en bezoeken aan organisaties (ongeveer 8x per jaar);
- nieuwsbrief "Heemberichten" (3x per jaar) met o.a. verslagen van heemactiviteiten;
- heemreizen (grote heemreis (busreis) voor alle heemleden, kleine heemreis voor de vrijwilligers);
- tentoonstellingen
- de kerstviering.

2 Erfgoedbeleid

2.1 Doelstellingen

Na de oprichting van de “Heemkunde Kring Goirle” in 1950 is in 1960 de bestuursvorm van de Kring van een vereniging omgezet naar een stichting. De stichting heeft zich ten doel gesteld de bevordering van de studie van de Heemkunde in de ruimste zin en zij tracht dit doel te bereiken door:

- het aanmoedigen van personen of groeperingen van personen zich toe te leggen op de beoefening, studie en ontwikkeling van de heemkunde op lokaal en regionaal terrein;
- naar best vermogen informatie te verschaffen op het gebied van de heemkunde, o.a. door voordrachten, publicaties, excursies, tentoonstellingen, rondleidingen, beantwoorden van vragen via email, adviezen (bijv. monumentenbeleid, nieuwe straatnamen);
- het onderhouden van wat heemeft “De Schutsboom” wordt genoemd, bestaande uit:
  - een gebouw aan de Nieuwe Rielseweg, nr. 41, met museum, een werk- en vergaderruimte, een bibliotheek/archief, een ruimte voor wisseltentoonstellingen (voormalige potstal);
  - een voormalig wevershuisje “Het Smiske”, gelegen aan Nieuwe Rielseweg 43 en eigendom van de stichting (sinds 1961);
  - een “Pleejhuis” met toiletruimte, een werkruimte voor het onderhoudsteam en een zolder voor opslag van heemkundige voorwerpen;
  - een Brabantse langsdeelschuur (eens schuurkerk), ingericht als tentoonstellingsruimte voor landbouwgereedschap, voor een aantal ambachten van Goirlese ambachtslieden, een traditionele keuken... De ruimte kan ook gebruikt worden als trouwlocatie, als tentoonstellingsruimte en als ontmoetingsruimte bij speciale gelegenheden (herdenking fusillade gijzelaars, kerstvertellingen, voorjaarsevent van stichting Groei en Bloei etc.)
  - een erf met heemtuin met de daarbij behorende beplanting, 2 karloodsen en een bijenstal.

In 2020 is een fusie tot stand gekomen tussen de *Stichting Steengoed* en de *Heemkundige Kring*. Om het werk van de commissie Steengoed Goirle voldoende juridische basis te geven zijn de doelstellingen in de statuten met het volgende artikel uitgebreid:

- Het voortzetten van de activiteiten van de "Stichting Steengoed" gericht op het inventariseren, onderzoeken, bestuderen, behouden, herbestemmen en in eigendom verwerven van in de gemeente Goirle gelegen monumentale, architectonische, archeologische en andere cultuurhistorische bouwwerken, objecten, structuren en landschappen alsmede cultuurhistorische interieurs.

2.2 De financiën van de kring

De inkomsten van de kring bestaan uit de contributiegelden van 238 leden (januari 2023), het verhuur van de expositieruimten, rondleidingen voor groepen, bezoeken van schoolgroepen, sponsoring van het periodiek “Rond de Schutsboom” en een bijdrage uit het fonds van jaarlijkse actie Rabo ClubSupport.

Hiervan moeten bekostigd worden:

1. het activiteitenprogramma voor leden (lezingen, excursies e.d.);
2. de uitgaven van het periodiek “Rond de Schutsboom”;
3. tentoonstellingen
4. eigen bijdrage in het (klein) onderhoud gebouwen;
5. conservering van gevoelige onderdelen van de collectie;
6. uitbreiding van de collectie;

De financiering gebeurt uit eigen middelen, aangevuld met (incidentele) subsidies.

Zie voor een uitgebreide verantwoording van de financiën de jaarrekeningen (o.a. te vinden op de website).

2.3 Beheer en onderhoud van het erf en de opstallen

Het onderhoud aan de gebouwen gebeurt aan de hand van de aanwijzingen in het (twee)jaarlijkse inspectierapport van de monumentenwacht. De financiële aspecten zijn geregeld in een huurcontract met de gemeente dat in 2016 naar aanleiding van de herinrichting van het Molenpark en de renovatie van de heemschuur is afgesloten. Voor het klein onderhoud stelt de gemeente elk jaar een budget beschikbaar waarmee de Stichting onderhoud kan uitbesteden of in eigen beheer uitvoeren zoals schilderwerk en reparaties aan de gebouwen. Voor dit onderhoud is een groep van drie vrijwilligers beschikbaar met een achtergrond in de bouwwereld. Groter onderhoud wordt direct onder verantwoordelijkheid van de opzichter accommodaties / beleidsmedewerker onderwijshuisvesting uitgevoerd.

2.4 Beheer en expositie van de museumcollectie

De museumcollectie is opgedeeld in archeologische voorwerpen, gebruiksvoorwerpen voor huis-, tuin- en keukengebruik, gereedschappen in relatie tot een aantal ambachten (landbouwer, schoenmaker, timmerman...), kleding (poffers), kunst (schilderijen...), attributen van gilden en andere verenigingen (wapens, vaandels...), devotie-voorwerpen (heiligenbeelden, rozenkransen...), onderwijsmateriaal (lezen, schrijven, rekenen, wandplaten...)

De afgelopen jaren is er een inhaalslag gemaakt met het inventariseren, beschrijven, fotograferen en het digitaal opslaan van de collectie in het databasesysteem Memorix Maior van de Brabant Cloud. De invoer van gegevens kan nu thuis gebeuren via een internetverbinding en op termijn is de collectie voor publiek toegankelijk via een portal op de website.

De inrichting van het museum wordt jaarlijks kritisch bekeken op de logica van de indeling en daarnaast wordt continue gewerkt aan verbetering van de informatie bij de tentoongestelde voorwerpen in het museum, zodat bezoekers meer zelfstandig de exposities kunnen doorlopen.

Ook zal aandacht besteed worden aan de presentatie van voorwerpen aan de buitenkant van de gebouwen (heemschuur, verplaatste karloods) die een blikvanger kunnen zijn voor bezoekers van het Molenpark en hen uitnodigen eens binnen te lopen als de poort geopend is.

Via de rubriek "Schatten uit ons museum" in Goirles Belang wordt het museum onder de aandacht gebracht van de Goirlese bevolking.

Door Corona hebben de bezoeken van schoolklassen in 2020 en 2021 aan het heemerf geen doorgang kunnen vinden. De contacten met de scholen moeten voor een deel weer opnieuw worden versterkt.

Door meer samenwerking met instellingen voor recreatie en toerisme (o.a. Gôolse Geheimen) kan de bekendheid van het museum worden vergroot en kunnen ook de bezoekmogelijkheden voor groepen meer onder de aandacht gebracht worden.

2.5 Documentatie en archivering

Sinds 2018 zijn we bezig ons digitale archief over te zetten naar het collectieregistratiesysteem Memorix Maior, het online registratiesysteem van de Brabant Cloud. De migratie is bijna voltooid, alleen het zogenaamde krantenproject (artikelen uit de regionale nieuwsbladen) laat nog op zich wachten doordat bepaalde coderingen nog aangepast moeten worden aan het nieuwe systeem.

Wat betreft de archivering moeten er wellicht opnieuw keuzes gemaakt worden over wat wel en niet opgeslagen en gedigitaliseerd kan worden mede gezien de (beperkte) fysieke mogelijkheden voor opslag en de beschikbare menskracht voor de verschillende erfgoedthema's.

Hoeveel tijd willen we geven aan bijvoorbeeld bidprentjes, aan tijdschriften, aan fotomateriaal etc. Moeten we de criteria voor opname in de collectie nog verder aanscherpen of verwerken we alles wat ons aangeboden wordt?

2.6 Overige heemactiviteiten

Wat betreft de heemkundige activiteiten zijn een aantal werkgroepen actief:

2.6.1 Werkgroep Tentoonstellingen

Het streven van de groep is elke twee jaar een grote tentoonstelling te organiseren. In 2021 hebben we de tentoonstelling 70 jaar heemkunde gepresenteerd in de Heemschuur. Weliswaar een jaar later dan de bedoeling was maar Covid-19 was hierin de spelbreker. Voor de komende jaren wordt gedacht aan een tentoonstelling met schilderijen/tekeningen van Goirle.

2.6.2 Werkgroep “Rond de Schutsboom”

Het tijdschrift “Rond de Schutsboom” verschijnt 3 keer per jaar en wordt gratis bij de heemleden bezorgd. De onderwerpen zijn zeer divers en bij bepaalde gelegenheden zijn er themanummers zoals naar aanleiding van de tentoonstelling over de eerste wereldoorlog. De afgelopen tijd was er een portrettenreeks over ‘verdienstelijke’ Goirlenaren en werden mensen aan het woord gelaten over hun jeugdherinneringen aan buurt of straat.

In 2021 heeft het tijdschrift een gedaanteverandering ondergaan. Het formaat is verkleind van A4 naar A5+ (17 bij 24 cm), de vormgeving gemoderniseerd met een nieuw ontwerp voor de omslag, een aangepaste tekstopmaak en foto's en illustraties in kleur. De nieuwe lay-out heeft veel positieve reacties gegeven.

2.6.3 Werkgroep Nieuwsbrief “Heemberichten”

In december 2017 is de Kring gestart met de publicatie van een nieuwsbrief (3x per jaar) waarin de heemactiviteiten zoals lezingen, excursies, tentoonstellingen etc. worden aangekondigd en nabesproken, nieuwe aanwinsten wat betreft voorwerpen, boeken, foto's e.d. worden vermeld en nieuwe beleidsontwikkelingen worden toegelicht zoals de WBTR en de aansluiting van ons digitale systeem bij de Brabant Cloud. De nieuwsbrief wordt digitaal verspreid en op het heem zijn een aantal papieren exemplaren beschikbaar.

In de nieuwsbrief publiceren we zo het nieuws van de kring en in ons tijdschrift “Rond de Schutsboom” de resultaten van heemkundig onderzoek.

2.6.4 Werkgroep Lezingen en Excursies

De groep organiseert 8x per jaar een lezing of een bezoek aan een voor heemleden interessant object. De lezingen worden meestal gehouden in wijkcentrum “De Wildacker” en zijn gratis voor de leden. Voor de excursies wordt een bijdrage in de kosten gevraagd en het vervoer regelen de mensen zelf. De laatste lezing in 2022 had als onderwerp de textielindustrie in Tilburg en Goirle en werd verzorgd door Astrid de Beer medewerker van het Regionaal Archief in Tilburg.

Om de opkomst te vergroten moeten we proberen ook niet-leden voor de lezingen te interesseren middels aankondigingen in Goirles Belang en het verspreiden van affiches bij wijkcentra verenigingsgebouwen, winkels, zorgcentra e.d.

De excursies betreffen meestal een bezoek aan een heemkundig/historisch interessant object in een plaats in de omgeving van Goirle, zoals de St. Jan in Goirle, de abdij in Postel, het Meduceum in Turnhout, Kasteel Stapelen in Boxtel e.d.

2.6.5 Werkgroep Heemreizen

Bus excursie voor alle heemleden

Tot 2020, voordat Corona spelbreker werd, organiseerde de Heemkundekring elk jaar een busreis van één dag met als doel het bezoeken van bijzondere culturele en historische aspecten van plaatsen in Nederland (Haarlem), België (Leuven) of Duitsland (Xanten).

Deze busreizen zijn bedoeld voor de leden van de Heemkundekring; indien er nog ruimte is in de bus kunnen eventueel ook geïnteresseerde niet-leden deelnemen. De aankondiging van deze activiteit wordt gedaan middels een convocatie via de email of per post en via de website. Deze zomer is na twee jaar uitstel door Corona weer een excursie georganiseerd en wel naar Oudenbosch.

Er is gekozen voor een opzet waarbij de kosten voor vervoer en maaltijden zo laag mogelijk worden gehouden. Die waren de laatste jaren erg hoog geworden. Omdat bij de afgelopen ledenraadpleging naar voren kwam dat deze activiteit wel wordt gewaardeerd, willen we deze activiteit in afgeslankte vorm voortzetten; d.w.z. meer met eigen vervoer, maaltijden beperkt houden..

Excursie voor de vrijwilligers

Voor de vrijwilligers (ca 45) wordt elk jaar een kleine heemreis georganiseerd om hen te bedanken voor hun inzet het hele jaar door. De bestemming is vaak een museum/heemkundekring in de omgeving (De Beekse Toren, met een historisch museum over Hilvarenbeek) of een cultuurhistorisch monument (bijv. kasteel Heeze) en de dag wordt afgesloten met een maaltijd, bij voorkeur in een restaurant dat regionale producten serveert. Het vervoer wordt door de deelnemers zelf geregeld en er wordt een bijdrage in de kosten gevraagd.

Ook deze activiteit is door Corona stil komen te liggen en zal waarschijnlijk komend jaar weer worden opgestart waarbij het uitgangspunt is 'kijken bij de bureu'.

2.6.6 Werkgroep Driekoningen zingen

In 2015 is besloten om het Driekoningen zingen (3KZ) nieuw leven in te blazen, omdat het aantal deelnemers elk jaar minder wordt. Ineke Strouken van het Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed had al besloten de helpende hand te bieden met een eenmalige geld-donatie en een medewerker voor deskundig advies. Er is een nieuw concept ontwikkeld dat succes heeft gehad: verzamelen bij de kerststal op het Kloosterplein en ieder kind kreeg een fleurige lampion voor een wandeling door het centrum van Goirle. In de foyer van het Jan van Besouw kregen de kinderen chocomel en 'n eierkoek en begon de zangwedstrijd: wie zingt als best geklede koning het mooiste lied...?? Er waren prijzen en bekertjes te winnen uitgereikt door de Burgemeester. Het vernieuwde concept heeft zich bewezen en heeft in 2020 voor het laatst plaatsgevonden.

Na 2 jaar stilte door Corona hebben we dit jaar (6 jan 2023) het Driekoningen zingen weer door laten gaan. Ondanks de uitgebreide aandacht in het Goirles Belang en de vraag aan de scholen om aan deze traditie aandacht te besteden is het niet gelukt meer dan 3 groepjes naar het Jan van Besouw te krijgen voor het juryzingen. De conclusie is dat we voorlopig stoppen met deze activiteit en bekijken of het later in een of andere vorm weer opgepakt kan worden.

2.6.7 Werkgroep Kerstviering

In de week voor kerst organiseert de werkgroep de jaarlijkse kerstviering. Er is geen standaard opzet maar er wordt zoveel mogelijk geprogrammeerd met lokale /regionale groepen (koor, theatergroep) en solisten (vertellers, muzikanten, acteurs). De kerstviering is bedoeld voor de leden en hun partners en wordt gemiddeld door ongeveer 80 leden bezocht, waarbij moet worden vastgesteld dat het bezoekersaantal de laatste jaren afneemt. De bijeenkomsten vinden plaats in cultureel centrum Jan van Besouw en in de pauze is er koffie met een stukje banketstaaf en na afloop glühwein met een snee kerststol. Na 2 jaren zonder kerstviering door Corona is afgelopen jaar weer een viering aangeboden die door 75 mensen is bezocht. Het programma met voor de pauze klassieke muziek door een professioneel strijktrio en na de pauze een optreden van een Goirles dwarsfluitensemble en een kerstvertelling bezorgde de bezoekers een afwisselend en gewaardeerd programma. Om de kosten te beperken zullen we toch meer een beroep moeten doen op lokale groepen.

2.6.8 Werkgroep Website

In 2012 heeft de Website een nieuwe opzet gekregen en de groep maakt nu gebruik van de ontwikkelomgeving Wordpress. Het is het streven om van de website een belangrijk

communicatiemiddel voor de stichting te maken. Op dit moment is de website vooral een publicatiemiddel, d.w.z. voor het doorgeven van informatie zoals:

- verslagen van heemactiviteiten en aankondigingen van evenementen;
- maandelijkse beschrijving van een object uit het museum (Schatten uit ons museum), of document uit het Archief (uitgelicht deze maand);
- Index van het tijdschrift “Rond de Schutsboom” en een link naar de database van de genealogievereniging “Golse Genen” met scans van alle Schutsbomen
- Index bibliotheek; beschrijvingen van nieuwe aanwinsten.

Aan meer interactieve vormen wordt gewerkt zoals de maandelijkse foto met achtergrondinformatie uit de rubriek “Wie weet het nog” waarop bezoekers kunnen reageren. Ook de aanmelding voor activiteiten zou in de toekomst via de site kunnen lopen.

In de toekomst moet een groot deel van het archief via de website toegankelijk zijn; dit vraagt nog veel werk van de groep die met de digitalisering van het archief bezig is met bidprentjes, foto's, documenten... en van de webmaster om een geschikt systeem te installeren.

Een deel van het fotoarchief is toegankelijk via het RAT. Op de website staat een link naar de beeldbank *Beeldonline* waarmee een fotodatabase over Goirle geopend en doorzocht kan worden.

2.6.9 Werkgroep Heemerf en -tuin

Het heemerf bestaat uit de ruimte tussen de gebouwen en kent diverse gebiedjes (zie plattegrond in paragraaf 1.2). In het midden is er een centrale ‘lege’ ruimte, langs de randen staan bomen en struiken er zijn een aantal bloemenperken, o.a. aan de straatkant. Naast de grote schuur bevindt zich de ‘heemtuint’. De heemtuint bevat inheemse planten die interessant zijn doordat ze verschillende toepassingen hebben. De groep probeert een diversiteit aan planten - keukenkruiden, medicinale planten en verplanten - op peil te houden. Bij de rondleidingen voor scholen verhoogt het kunnen ruiken en proeven van de keukenkruiden de aandacht en beleving van de kinderen.

Op het heemerf staat ook een bijenstal waar een hobby-imker een aantal bijenvolken verzorgt en daar ook jaarlijks wat bloemenhoning van kan ‘oogsten’.

2.6.10 Werkgroep Monumentenzorg

De werkgroep monumentenzorg heeft als naam *Steengoed Goirle* en is een voortzetting van de activiteiten van de Stichting Steengoed gericht op het inventariseren, onderzoeken, bestuderen, aanwijzen, behouden, herbestemmen en in eigendom verwerven van in de gemeente Goirle gelegen monumentale, architectonische, archeologische en andere cultuurhistorische bouwwerken, objecten, structuren en landschappen en ook cultuurhistorische interieurs.

De werkgroep is een kritische volger van het beleid van de gemeente met betrekking tot de ruimtelijke ordening en monumentenzorg en zij participeert onder andere in een straatnamencommissie.

Op Open monumentendag organiseert de werkgroep een activiteit waarbij het jaarthema in de uitwerking wordt meegenomen.

2.6.11 Nieuwe activiteiten

Wiki Midden Brabant wil oorlogsslachtoffers uit de regio een ‘gezicht’ geven met een verhaal en met fotomateriaal. Voor Goirle gebeurt dat nu ook en er wordt naar gestreefd rond Bevrijdingsdag de beschrijvingen voor de Goirlese burgerslachtoffers te kunnen presenteren.

Na de burgerslachtoffers zullen ook de militaire slachtoffers (geallieerden, en Duitse gesneuvelden) een plek krijgen in de Wiki. 85 Jaar bevrijding in oktober 2024 kan een moment zijn een publicatie hierover uit te geven.

De Wiki Midden Brabant geeft ook mogelijkheden andere onderwerpen over Goirle uit te werken, bijvoorbeeld de straten in Goirle, wijken, toponiemen, Gôolse School...

Schutsboomcollege

Dit voorjaar starten we met een cursus over de geschiedenis van Goirle. De cursus is bedoeld voor alle Goirlenaren en in 5 cursusavonden wordt een beeld gegeven van de ontwikkeling van Goirle tot wat het nu is. De onderwerpen zijn:

- Het ontstaan en de archeologische vondsten in Goirle en haar omgeving;
- De rol van de kerk in Goirle door de eeuwen heen (incl. Nieuwkerk);
- Hoe Goirle is uitgebreid, eerst met nieuwe straten later nieuwe wijken;
- De grote opkomst van de textielindustrie in Goirle;
- Goirle in de 1e en 2e Wereldoorlog.

Als er voldoende inschrijvingen zijn wordt de cursus in het najaar herhaald.

Het inschrijfgeld bedraagt € 40,- voor leden van de heemkundekring en € 50,- voor niet-leden.

We hopen hiermee de belangstelling voor erfgoed te vergroten en ook mensen te interesseren voor het werk van heemkundekring en mogelijk nieuwe leden hiermee te werven.

2.7 Organisatie en bestuur

2.7.1 Interne Communicatie

Het bestuur vergadert om de twee maanden.

De *bestuursstructuur* van de kring is de laatste jaren aan het veranderen. Het bestuur telt op dit moment vijf leden en er is geen onderscheid meer in een algemeen en een dagelijks bestuur.

Het aantal *beheer commissies* is beperkt tot drie (Beheer Heemerf, beheer Museum en Museumcollectie, beheer Archief en Heemkundige activiteiten). Voor deelactiviteiten worden *werkgroepen* geformeerd. In de meeste werkgroepen heeft ook iemand van het bestuur zitting. Het bestuur publiceert 3x per jaar een nieuwsbrief met mededelingen omtrent het beleid en met aankondigingen en verslagen van de activiteiten van de kring.

Er wordt naar gestreefd aan het begin van elk jaar een ledenvergadering/raadpleging te organiseren waarbij de jaarrekening en het jaarverslag aan bod komen en waarbij nieuw beleid besproken wordt.

2.7.2 Externe samenwerking

De stichting is aangesloten bij de koepel van lokale erfgoedorganisaties, Brabants Heem. In dit kader nemen wij deel aan het regionaal overleg van regio 4; daarbij zijn aangesloten de kringen van Tilburg, Goirle, Udenhout, Oisterwijk, Nieuwkuijk, Waalwijk, Kaatsheuvel, Dongen, Waspik en 's Gravenmoer. We nemen deel aan samenwerkingsprojecten zoals de Open Monumentendagen.

Voor de nieuwe opzet van het Driekoningen zingen is samengewerkt met de werkgroep Driekoningen Midden Brabant (HHK Tilburg).

Bovenstaande samenwerkingsverbanden willen we continueren en daar waar mogelijk en zinvol deze verdiepen.

Voor basisscholen wordt jaarlijks via het project "Museumschatjes" van Erfgoed Brabant de mogelijkheid geboden voor een gratis museumbezoek met klassikale verwerking voor- en achteraf binnen het onderdeel 'Erfgoededucatie'. Scholen worden hiervoor gesubsidieerd.

Met de basisscholen in de gemeente wordt gepoogd een samenwerking te ontwikkelen om te komen tot lessen gecombineerd met bijvoorbeeld wandelingen met een historisch karakter.

Contact met andere erfgoedorganisaties in Goirle zoals Golse Genen en de Molenstichting onderhouden en waar mogelijk verstevigen.

Participeren in PlanC+, het nieuwe platform voor cultuureducatie, amateurkunst en cultuurparticipatie in de Gemeente Goirle.

De samenwerking met andere heemkundekringen waarbij de Heemkundekring Carel de Roy uit Alphen een bijzondere plaats inneemt omdat van oudsher de dorpskern Riel die nu deel uit maakt van de gemeente Goirle behoorde tot het werkgebied van Carel de Roy.

2.7.3 Samenwerking met de gemeente

Voor het bereiken van de doelstellingen is een goede samenwerking met de gemeente Goirle van belang. De gemeente is subsidiegever voor het verhuur en het in stand houden van de gebouwen. Het onderhoud en de huur is geregeld in een huurcontract dat in 2016 is getekend. Deze goede samenwerking en subsidie heeft niet verhinderd dat de kring altijd eigen verantwoordelijkheid heeft genomen om in overeenstemming met zijn statuten een eigen visie te ontwikkelen op een aantal onderdelen van het gemeentelijk beleid.

De kring ziet het als haar taak de gemeente te adviseren waar het gaat om de cultuurhistorische waarde van monumenten en landschappen en is graag betrokken bij o.a. de straatnaamgeving van nieuwe straten waarbij zoveel mogelijk teruggegrepen wordt op historische personen, gebeurtenissen en toponiemen.

Aan het verzoek van de gemeente om het voortouw te nemen bij de ontwikkeling van een fotoboek over Goirle willen we graag gehoor geven.

2.7.4 Ledenwerving

Het ledenbestand is aan het vergrijzen, het ledental neemt langzaam af en is er nauwelijks aanwas van jongere leden. Door Brabants Heem worden op dit moment initiatieven ontplooid om aan dit probleem te werken; het is een groeiend probleem bij de meeste heemkundekringen. Leden van de kring hebben aan een aantal cursusactiviteiten deelgenomen waarbij de vraag "*Hoe betrek ik jongeren*" bij erfgoed zaken centraal stond. Het is van (overlevings)belang voor de komende jaren een activiteitenplan te maken om nieuwe leden te werven en vooral ook jongeren voor heemkunde te interesseren.

Een van de suggesties om jongeren bij de heemkunde te betrekken is het werken in projecten. Jongeren zijn minder geneigd (voor altijd) lid te worden van een club maar willen zich wel inzetten een kortdurend en wellicht ook langer durend project.

Een activiteit die veel positieve publiciteit heeft opgeleverd is de uitgave van het historisch plakboek "*Goed leven in de gemeente Goirle*" dat in samenwerking met Albert Hein is ontwikkeld en verspreid (najaar 2021).

In 2022 is begonnen met een facebook pagina en we hopen hiermee in contact te komen met groepen die (foto)materiaal verzamelen over Goirle en ook andere groepen in de Goirlese bevolking te interesseren voor erfgoed.

Andere activiteiten om aandacht te vragen voor erfgoed zijn het verzorgen van een maandelijkse verhalenpagina in het Goirles Belang waarbij artikelen uit ons tijdschrift "*Rond de Schutsboom* de basisinformatie kunnen leveren.

Ook de contacten met de scholen die door Corona wat zijn verslapt willen weer versterken door het aanbieden van rondleidingen voor schoolklassen, met name voor groep 3 (hoe ging het er aan toe in een schoolklas vroeger, leesplank, schrijfles) en groep 7 (leven van een weversgezin) en bezoeken aan de grafheuvels op de rechte heide.

Ook van de onder 2.6.11 aangekondigde cursus over de geschiedenis van Goirle (het Schutsboomcollege) verwachten we een positief effect op de instroom van nieuwe leden.

-- Ω --